

I Orwell s'equivocà

EL TEMPS va néixer en un context que va defraudar els seguidors més abrandats de George Orwell, i no hi comptem en Joan Francesc Mira entre ells, com ja va confessar en el seu moment. Efectivament, el *Gran Germà* encara tardaria uns anys a aparèixer; altres coses que tenim avui, però, ja es manifestaven en aquell any. En els fets concrets, o si més no en les intencions. Comencem.

Després d'un seguit de presidents dels Estats Units que havien volgut mantenir un món dividit en dos blocs, aparegué un actor que feia de president, que encetà una política agressiva amb el règim soviètic. Ronald Reagan l'any 1984 no volia saber res de l'URSS d'Andropov, i a més li encarava "la guerra de les galàxies", un sistema antimíssils i antisatèl·lits, sota el lema "qui controli l'espai, controla el món". La gerontocràcia soviètica no es comportava de manera diferent, desplegant míssils arreu de l'Europa sota la seva influència. I qui el succeí a partir del 10 de febrer, Txernenko (de setanta-tres anys, com Reagan, i malalt com ho havia estat Andropov), va continuar pel mateix camí. Reagan, a més, al seu pati del darrere nicaragüenc, no podia suportar la butllofa sandinista i omplia els ports d'aquest país de mines. Fins la mateixa ONU li va fer un toc d'atenció (toc que, per cert, dos anys després seria la primera condemna per terrorisme d'estat del Tribunal Internacional de l'Haia). Txernenko, com a mínim, va ser clau perquè un desconegut Gorbatxov pugés com l'escuma en l'escala del PCUS. Les actituds d'un i altre cantó de l'Atlàntic van generar l'alarma general: la tercera guerra, i nuclear, era imminent.

Reagan, a més, al novembre va ser reelegit president dels EUA amb un programa nacionalista conservador, antia-

borlita, neoliberal i a l'Orwell molt generós amb els pressupostos de defensa i amb la pregunta retòrica que constantment feia als seus electors: "Avui esteu millor que ahir?" El 59% dels votants va dir que sí, i amb aquesta legitimitat es va permetre el luxe de restablir relacions diplomàtiques plenes amb l'Iraq a la fi del novembre, i això que mesos enrere l'ONU havia confirmat que Saddam usava armes químiques!

El panorama era desolador per a la concòrdia si tenim en compte que al costat de Reagan hi havia el suport incondicional d'una Margaret Thatcher que ja era tot ferro i que no s'espantava ni per l'atemptat de l'IRA que quasi acabà amb ella en un hotel de Brighton. Però amb qui havia de claudicar era amb el Govern xinès, amb el qual pactà la retirada britànica de l'illa de Hong Kong, per al 1997. Deng Xiaoping s'inventava així una fórmula arregladeta per sobreviure fins avui: un país, dos sistemes.

Un magnicidi que colpí el món aquell any va ser el d'Indira Gandhi, a mans de dos guardaespalles seus que eren sikhs. Una comunitat que odiava a mort la presidenta índia, que aquell mateix any havia decidit tallar les aspiracions autonomistes dels sikhs a sang i foc. I a l'Índia precisament hi va haver la catàstrofe més terrible de l'any, i que encara avui porta cua. El 5 de desembre, a Bopal, la fuga de gas tòxic de la transnacional Union Carbide va provocar més de 2.000 morts en un sol dia i mostrava la tranquil·litat amb què les gran firmes occidentals s'instal·laven al Tercer Món sense encomanar-se a ningú. També catastròfica era la fam que es patia a l'Àfrica, sobretot a Etiòpia.

Al continent americà les poques eleccions que s'hi feien, de Mèxic cap avall, tenien poca credibilitat. I els règims autoritaris es feien forts al Brasil, el Paraguai i sobretot Xile, on Pinochet

Un president dels EUA que semblava beneit i que preconitzava la guerra de les galàxies, Saddam Hussein amb armes químiques, el nacionalisme espanyol contra la política i la cultura catalanes, catalans que volen reformar Espanya, i tensió al País Basc. Som al 1984... o al 2002?

tornava a fer servir camps de futbol per tenir controlada la població subversiva. Només a l'Uruguai aconseguien posar fi a dotze anys de règim militar amb la primera elecció democràtica, que va aixecar Julio Sanguinetti a la presidència del país.

També va ser l'any de l'enfrontament del papa de Roma amb els teòlegs de l'alliberament, com Leonardo Boff i els cardenals ficats a polítics a Nicaragua, que per la seva banda escampaven expressions com "església popular" i "comunitats de base".

Al Pròxim Orient era un moment de divisió en el bàndol àrab. Les potències occidentals es retiraven del Líban i s'hi quedava la influència síria, que al seu torn era contrària a l'OAP de Iàsser Arafat. Aquest, es desmarcava de la resta de líders àrabs i era el primer a visitar Mubàrak a Egipte, aleshores l'únic de la zona que mantenia relacions amb Israel. Més a prop, el Front Polisario iniciava una campanya d'assetjament contra l'exèrcit marroquí, mentre que Hassan II i Gaddafi anunciaven la unió (òbviament efímera) entre el Marroc i Líbia.

Gaddafi a Mallorca. El líder libi va galvanitzar la política estatal espanyola amb l'entrevista que va tenir a les Balears amb l'aleshores president d'Espanya, Felipe González. I no era el primer líder "políticament incorrecte" amb qui González s'entrevistà; ja havia xerrat a Madrid amb els revolucionaris caribenys i centreamericà Fidel Castro i Daniel Ortega.

Però no era això el que més preocupava al líder socialista. A banda del debat

Va ser en el XXXè congrés del PSOE que Felipe González va lligar curt el partit i el va fer combregar amb la roda de moli de l'OTAN. S'havia acabat allò d'"OTAN, d'entrada, no".

Reagan va guanyar la presidència dels Estats Units amb un programa nacionalista i capitalista a ultrança

encès sobre els preparatius per entrar a l'aleshores Europa dels Deu, va ser l'any que el PSOE va destapar la seva posició sobre l'OTAN. Durant el 1984, i abans del trentè congrés del partit al desembre, González ja havia oblidat la cantarella de campanya del 1982 "OTAN, d'entrada, no", i l'havia reconvertit i ampliat amb: "En el tema de l'OTAN es mantindrà una ambigüitat calculada fins al referèndum." Però en el congrés es va

destapar i va aconseguir que les seves bases li aprovessin l'entrada de ple a l'Aliança Atlàntica. Això ho tenia controlat, com el partit, però altres temes se li escapaven de les mans tot i el corró parlamentari que li permetia la majoria absoluta aconseguida dos anys enrere amb 10 milions de vots. Per exemple, va esclatar el cas Flick, el finançament alemany del PSOE o les discussions sobre l'entrada d'Espanya a la Comunitat

Esteve i Ponce presenten

L'ESPECTACLE TEATRAL "MALA LECHE"

Text de Rafael Ponce

DIVENDRES, DIA 25 D'OCTUBRE, A LES 22.30 HORES, AL CENTRE CULTURAL D'ALMUSSAFES

ENTRADA: 2,40 €

*Direcció: Rafael Ponce
Actors: Gerardo Esteve, Marta Balaguer i Rafael Ponce
Dramatúrgia: Rafael Ponce i Margarita Sánchez
Escenografia: Gerardo Esteve i Rafael Ponce*

A l'Espanya actual, tres individus conformen un triangle perfecte i absurd, tot i saber que la geometria és la trampa on moren totes les línies rectes. "Mala llet" és fer el que ens ve de gust. "Mala llet" tracta dels desposseïts de la fortuna en un país somniat. "Mala llet" és l'espectacle de l'estiu i de l'hivern.

Pujol va ser protagonista per la seva contundent victòria a les eleccions autonòmiques, i Lerma ho va ser per oficialitzar l'himne i la senyera amb franja blava al País Valencià.

DOMÈNEC UMBERT / EL TEMPS

Econòmica Europea (CEE). Però l'oposició estava massa embolicada en baralles internes per fer mal als socialistes espanyols. D'una banda, els comunistes patien l'escissió dels prosoviètics d'Ignacio Gallego i, a més a més, Santiago Carrillo i Gerardo Iglesias s'enfrontaven per les restes del naufragi, quan encara no s'havien pogut eixugar les llàgrimes (algunes de cocodril) per la mort del líder eurocomunista italià, Enrico Berlinguer, al mes de juny. Per la seva banda, la dreta

espanyola, aleshores anomenada Alianza Popular (AP), patia la "catàstrofe catalana", en les eleccions autonòmiques del Principat, una desfeta que li va costar la vida política a Jorge Vestrynge.

L'altre focus de tensió espanyol era el País Basc, on es mantenien actius ETAm, ETApM, els Comandos Autònoms i els GAL. El PNB va guanyar les eleccions, però no amb majoria absoluta. El seu candidat, Carlos Garaikoetxea, ni s'entenia amb el partit ni amb Txiki Benegas, el socialista amb

qui havia de formar govern, així que va ser substituït per José Antonio Ardanza. Ja aleshores un sumari per il·legalitzar Herri Batasuna circulava per l'Audiència Nacional, i fins i tot es va aprovar una llei orgànica "contra l'actuació de les bandes armades i elements terroristes", que permetia la incommunicació durant deu dies del detingut. La llei va ser bombardejada amb esmenes del nacionalisme basc, el comunisme espanyol, i fins i tot d'alguns membres del PSOE (i federats), que van trencar la disciplina de vot. Alhora també es va parlar de negociació i el govern socialista va entrar en contacte amb el màxim dirigent d'ETA militar, Domingo Iturbe Abasolo. Però també les extradicions de bascos cap a països americans i la mort del dirigent d'HB, Santi Brouard, van trasbalsar la major part de la societat basca.

El perill català. Però Felipe González tenia molt clares les seves prioritats, com va dir en una reunió secreta a Toledo: "El veritable perill és el fet català." A posteriori és lògic pensar que d'aquí ve l'alegria amb què es va rebre la querrel·la contra 25 dirigents de Banca Catalana, inclòs Jordi Pujol, que acabava de guanyar les eleccions autonòmiques amb majoria absoluta. Una querrel·la que s'acarnissava amb el banc de Pujol, d'una manera molt diferent a com ho havia fet en casos similars de desastres bancaris: Banco Urquijo, Bankuniòn o Mas Sardà.

Però a més també hi havia l'esquírria socialista constant contra TV3, que funcionava de manera alegal, i que fins al 26 de desembre no va ser legalitzada en el consell de ministres. I el mateix furor que generaven al Principat les malifetes de J. R. a Dallas i les habilitats de Schuster i Maradona amb el futbol, també existia al País Valencià i a les Illes, on tot just es començaven a preparar les campanyes per estirar el senyal de TV3 a tot arreu.

A València, el conseller de presidència, Rafael Blasco —que encara era del PSPV—, va aconseguir que s'aprovés la televisió valenciana i va prometre un canal autonòmic, que es va anar desfent a poc a poc. I és que, qui s'havia

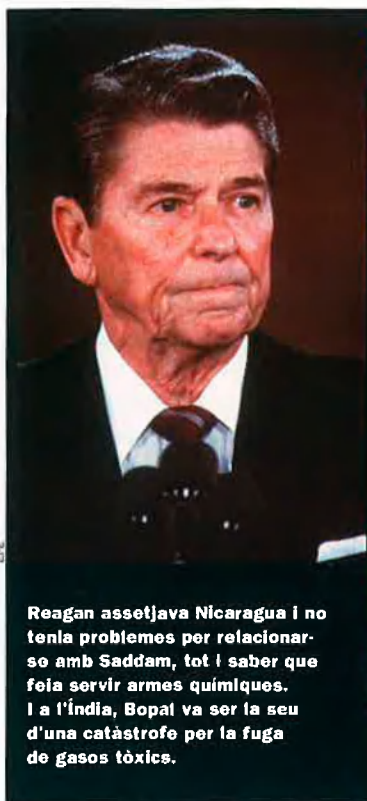
de preocupar de la televisió quan el debat girava de manera enfollida al voltant dels símbols? Però no hi hagué res a fer, i el president valencià, Joan Lerma, va acabar fent aprovar com a símbols autònomic oficials la senyera amb franja blava i l'himne de Serrano que ofrena noves glòries a Espanya. Eren els símbols que havien brandat els franquistes i que tant havia promogut el diari *Las Provincias*. I per si amb això no n'hi havia prou, la siderúrgia valenciana, a Sagunt, entaulava les darreres batalles contra el futur. El cant del cigne van ser vagues i manifestacions heroiques, i finalment Alts Forns del Mediterrani va haver de tancar.

Es pot dir que qui més va recórrer el país (i l'estat) aquell 1984 va ser Miquel Roca. Al capdavant de l'Operació Reformista, beneïda per Pujol, intentava bastir una nova força cambroniana per arreglar Espanya. A València va convèncer Ernest Sena, però a Mallorca no va poder fer el mateix amb la Unió Mallorquina de Jeroni Albertí. A més, la competència amb el centre de Suárez era tan dura que l'eufòria es va apagar ben aviat.

També ens van deixar el poeta Joan Vinyoli i el periodista valencià Martí Domínguez. I el jove Toni Villascusa, militant de Terra Lliure, quan li explotà la bomba que duïa a les mans. Però es va arribar a temps d'homenatjar Joan Coromines amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. Flotats va reaparèixer a Catalunya, els Joglars escandalitzaven amb *Teledium*, i a Barcelona la Clínica Dexeus va aconseguir fer néixer els primers "bebès proveta".

En definitiva, Orwell no n'encertà ni una. Bé, potser una sí, com explicàrem en el seu moment. A Anglaterra es presentà un sofisticat detector de mentides, el *polygraph*, amb els seus sensors i la seva agulla nerviosa damunt del paper fi marcant l'essència humana. Thatcher no va dubtar ni un moment per aplicar-ho als seus funcionaris. D'una manera molt diferent, però en certa mesura amb els mateixos objectius per descobrir la veritat i explicar-la, diversos periodistes a València, Barcelona i Palma començaven un projecte anomenat EL TEMPS.

Oriol Cortacans

Reagan assetjava Nicaragua i no tenia problemes per relacionar-se amb Saddam, tot i saber que feia servir armes químiques. I a l'Índia, Bopal va ser la seu d'una catàstrofe per la fuga de gasos tòxics.

L'Ajuntament de Moncofa

felicita **ELTEMPS**
en el seus **18** anys

Pl. Constitució, 1
Tel. Ajuntament 964 580 421
moncofa@wanadoo.es

Tel. Info Tourist 964 588 557
www.moncofa.com

